

s'usa, però, en el sentit de 'grapejar, escorcollar (o toquejar sensualment)': «Silèn --- havia engrascat les noies amb una beguda afrodisíaca barrejada astutamente amb el vi; la Cebriana, espurnejant-li els ulls, sacsejava el Gínjol --- quatre o cinc valencians empaïtaven atropelladament, d'un racó a l'altre, la minyona fornida ---. Fins l'Úrsula, ajupida per posar un tupí a la llar, havia hagut de donar una plantofada al bordegàs desvergonyat que li *forfollava* els engonals per sota les faldilles», Coromines (*Silèn xx*, O. C., 104.19).

De *forfollejar* hi ha uns testimonis en alguns escr. Renaix.: «En havent sopat la loteria comensava. --- Ja repartits cartrons y llubins, lo Sr. Aleix obria 'l joc ab tota solemnitat, *forfollejant* la bossa, qu' estrenyia ab la mà com un Judas»; ¹ veg. altres passatges del mateix Pons en els *Dag.* i *AlcM.* El verb, almenys avui, no sembla ser gaire usual fora del Princ. si no és a Menorca, on bé deu haver-se usat puix que hi viu el substantiu *forfollada*, que, amb el so evanescent que allà hi ha pres l'antiga consonant *yl*, es pronuncia *-uáde*: «En Pons tornà a conregar, es féu camí envant, i a cent passes, es ca es tornà a armar: pigà *furfuada*, obedient a son amo, i s'alça una perdiu, a sa qu'en Pons tirà així com volgué ---», Camps Merc. (*Folkl.* II, 115): «emptenta o moviment contra algú» defineix *AlcM* (el matis primitiu degué ser més aviat 'moviment bruscat, barroer').

Es ben conegut el fr. *farfouiller* «fouiller au milieu des choses en les brouillant», que ja fou usat per Rabelais, *Quart Livre*, § 35, amb el sentit de «remuer, agiter»: Sainéan (*La L. de Rab.* II, 197) el creu manllevat del llgd. *farfouid* id. (però potser valdria més considerar-los formacions paral·leles), «to fumble or mess about in dirt, in water» (Cotgrave, 1611), i en parlars del Oest val per «bredouiller, bégayer» (*FEW* III, 668). En castellà *farfullar* ha estat un mot de validesa menys general, i allí és sobretot «hablar muy de prisa y atropelladamente», però també «hacer algo con tropelía y confusión» i en tenim diversos testimonis ja no recents, si bé només des de 1611, veg. *DCEC*, 867, on deixarem alguns detalls no sense interès.

Hi ha, però, variants de vocalisme un poc diferent: port. *farfalhar* 'parlar nèciament', cast. familiar *farfallón* «chapucero», i arag. *farfallos* «tartamudo, tartajoso» [1732]; al costat del qual tenim *farfallós* en català, d'extensió no general però tanmateix força espargida i extensa, sobretot cap al Sud: ja registrat pels valencians C. Ros (1763 «tartajoso», *Vocab.*, p. 103), Sanelo (76v2) i Escrig (1851), i usat a la *Rond. de Rondalles* de Galiana i a la *T. del Xè* de MGadea: «els *farfallosos*, botijosos y tartamut, per la llengua d'estropall o de draps que tenen» (III, 16); efectivament el tinc anotat de la comarca de Gandia (com a malnom, a Demús: Sènia d'Emílio *farfalós*, 1963). En el seu Maestrat degué conèixe'l Lab. («tartamut», ed. 1839) i no menys a les comarques de Migjorn del Princ.: a Gandesa (Amades, *Excursions* III, 103): «parlava *farfallós*, sobretot quan s'enfadava; era molt amic de discutir i s'enfadava si el seu contrincant volia tenir raó: aleshores es congestionava, es posava encès i esdevenia

balbuç, que feia pena», Puig i Ferrater (*Cercle Màgic*, 313), junt amb *farfallar* amb el sentit corresponent: «tot *farfallant* aquestes paraules, que digué distret, com incoherentment i contra la seva voluntat, forcejava per lliurar-se de l'estreta que el retenia» (ib., 210).

Hi ha, doncs, aquí, considerable comunitat de formes, i perceptible analogia de significat amb *forfollar* i els seus paral·lels en els llenguatges germans, entre els quals escau d'afegir oc. *forfolia* «fouillis», a. 1431, milanès antic *forfolia*, Como *farfojà*, emil. *farfujär* 'parlar confusament', i algunes altres formes dialectals italianes que s'estenen des del Piemont fins als Abruzzi. Basta això per rebutjar la idea de Wartburg, *l. c.*, que en francès vingui de *fors-fouiller* o bé d'una altra derivació de *fouiller* 'escorcollar', mot estrictament francès (**FOD-ICUL-ARE*) i que no hauria pogut donar tal resultat fonètic en català ni en molts d'aqueixos llenguatges. Tampoc hi ha gaire en comú, pel que fa a l'origen (ni sign.), amb *borbollar*, *AlcM*, que ja no és mot de creació pròpiament expressiva (veg. *BOMBO-LLA*). S'imposa admetre que pertot arreu és de formació simplement expressivo-onomatopeica, cf. el sinònim antic lomb. *fajognare* o *far fajogne* (Bormio, *ARom.* v, 241), ast. *aforjagúse* «atropellarse en la conversación», «trabajar con demasiada prisa» (Vigón), port. *fanboso* 'papistot'. En sentit semblant, Sainéan, *Sources Indig.* II, 55; i Spitzer, *Nph. Mgn.* 1913, 157ss., primer d'ocupar-se del mot català.

DERIV.: A *forfollons* mall., loc. adv. [*DAmen.*: «abundante y excesivamente, a montones»], «n'hi ha a *forfollons* d'adagis», *AMAlcover* (BDLC I, 50), ja en la *Rond. de Rond.* de TAguiló, i CpTarr. (*AlcM*). Mallorquí a *forfolls* 'a munts', a Felanitx; a Eiv. 'remoreig, xerroteig': «Humils caminets asprius, / on ma vida s'aconsola; / hi ha avui *forfoll* de nius / i tendreses de viola», I. Macabich (en Villangómez, *Lli. d'Eiv.*, 85); *farfolla* 'embolics' a la *Rond. de Rond.* val. *Forfolleig. Farfall* «tartajoso», CROs com a sinònim de *farfallós* (*Vocab.*), també Sanelo i Escrig 1851; *farfalla* 'balbuciente', Sanelo. *Farfollata* [Lacav. «rebuig del poble»] id. i *farfalla*, segons *DAG.*, que ho localitza a la Pna. de Vic, amb el sentit de «cachibaches», a Muntanya 'mala gent', a Girona 'quitxalla'. *Enfarfollar*, *enfarfoll*, *enforfollar*, *enforfollament*. Cf. *perfellons* i *trafollar* (*trafolla*, *trafollada*).

¹ Pons i Mass., *La Colla del carrer* (records barcelonins de c. 1868-75), p. 86 (*forfollegant*, ed. 1887, deu ser err. tip.).

FORFORI, 'cert pes antic', probablement manllevat o estretament relacionat amb l'àr. africà *raṭl ful-ful* 'pes de 16 unces', Beqrí [S. XI], varietat de la unitat de pes *raṭl* (> cast. *arrelde*), que pesa menys que el *raṭl* ordinari. □ 1.ª doc.: S. XIV, *Consolat; Co-neix. de les spícies*.

En àrab és derivat de *fūṭul* 'pebre', 'grana de pebre' (i de plantes semblants); *fāṭal* 'amanir amb pebre', veg. Dozy (*Supl.* II, 279). És possible que l'àr. *fūṭul* sigui manllevat (a Orient) del ll. FURFUR 'segó'